

Załącznik
do uchwały Nr XIII/78/2019
Rady Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego
z dnia 29 października 2019 roku

Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim
na lata 2019 - 2021

Trzcianka 2019

I. Wstęp

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2019 - 2021 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.), bowiem zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Powyższy Program jest zbieżny z założeniami „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2014 - 2023”. W celu strategicznym: „Skuteczne wsparcie najbardziej potrzebujących mieszkańców powiatu” przyjęto za cel operacyjny: „Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania systemu pieczy zastępczej oraz wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej”.

Według obowiązującego stanu prawnego, system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Do jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należą jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance na podstawie Zarządzenia Nr 43/2011 Starosty Czarnkowsko-Trzcianeckiego z dnia 04 listopada 2011 r. zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim. Organizator pieczy zastępczej wyznacza koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej realizują zadania wynikające z wyżej wymienionej ustawy.

Do zadań własnych powiatu należy między innymi zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, przyznawanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, świadczeń na dofinansowanie wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka oraz kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, przyznawanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, przyznawanie rodzinom zastępczym niezawodowym i zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego, a także przyznawanie rodzinom zastępczym zawodowym

i prowadzącym rodzinny dom dziecka środków finansowych związanych z remontem lokalu mieszkalnego.

Ponadto do zadań własnych powiatu należy organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

Istotnym zadaniem jest także organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej bardzo wyraźnie podzieliła kompetencje pomiędzy samorząd gminny i powiatowy, gdzie w pierwszym przypadku do zadań własnych gminy należy praca z rodziną biologiczną, natomiast organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem powiatu.

W celu uzyskania pozytywnych rezultatów, w programie wskazano na konieczność podejmowania działań wspomagających, rozwijających i wspierających pieczę zastępczą oraz działań pomocowych osobom usamodzielnianym.

II. Charakterystyka i analiza pieczy zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

1. Rodzinna piecza zastępcza w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego i środowiskiem wychowawczym, bowiem w rodzinie kształtuje się osobowość jednostek, system wartości oraz jakość i styl życia. Rodzina jako jedyne środowisko trwa najdłużej i wywiera największy wpływ na swoich członków. Zdarza się, że niekiedy rodzina funkcjonuje w niewłaściwy sposób, przez co zachodzi konieczność podjęcia działań interwencyjnych na rzecz dzieci i całej rodziny.

Od 2011 roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz sprawowania pieczy zastępczej i pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków.

Głównym celem ustawy jest dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, jak również dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobro

wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, poprzez zapewnienie pomocy dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci oraz skuteczną pomoc dla nich, przy współpracy i zaangażowaniu wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Ustanowiony podział kompetencji w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zobowiązuje gminę do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej, natomiast powiat odpowiada za organizację pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą ma na celu zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa, odpowiednich warunków do rozwoju, wychowania i edukacji, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, a w konsekwencji przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, do nawiązywania i podtrzymywania osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych.

Zgodnie z art. 39 ww. ustawy formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- b) niezawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- c) zawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Wyróżniamy także rodzinę zastępczą zawodową:

- pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego;
- specjalistyczną – umieszcza się w niej w szczególności:
 - dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
 - małoletnie matki z dziećmi;

2) rodzinny dom dziecka – w tym samym czasie może przebywać w nim łącznie nie więcej niż 8 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;

3) rodzina pomocowa – sprawuje opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą. Rodzinami pomocowymi mogą być funkcjonujące rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe oraz osoby zakwalifikowane do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

2. Sytuacja rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

Na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego na dzień 31 grudnia 2018 r. funkcjonowało 100 rodzin zastępczych, które zapewniały opiekę i wychowanie dla 142 dzieci, w tym:

- a) spokrewnione – 45,
- b) niezawodowe – 47,
- c) zawodowe – 6,
- d) zawodowe specjalistyczne – 1,
- e) zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego – 1.

W 2018 roku rodzinną pieczę zastępczą w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim tworzyły rodziny zastępcze zamieszkujące w następujących gminach:

- a) Gmina Czarnków – 12 rodzin zastępczych dla 16 dzieci;
- b) Miasto Czarnków – 7 rodzin zastępczych dla 9 dzieci;
- c) Gmina Drawsko – 3 rodziny zastępcze dla 3 dzieci;
- d) Miasto i Gmina Krzyż Wlkp. – 17 rodzin zastępczych dla 23 dzieci;
- e) Gmina Lubasz – 6 rodzin zastępczych dla 9 dzieci;
- f) Gmina Połajewo – 7 rodzin zastępczych dla 11 dzieci;
- g) Miasto i Gmina Trzcianka – 37 rodzin zastępczych dla 51 dzieci;
- h) Miasto i Gmina Wieleń – 11 rodzin zastępczych dla 20 dzieci.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin zastępczych wraz z umieszczonymi dziećmi w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim w latach 2016 - 2018.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2016 - 2018

Rodziny zastępcze	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Spokrewnione	52	48	45
Liczba dzieci w nich przebywających	62	58	54
Niezawodowe	50	51	47
Liczba dzieci w nich przebywających	71	72	63
Zawodowe	5	5	6
Liczba dzieci w nich przebywających	18	16	19
Zawodowe specjalistyczne	1	1	1
Liczba dzieci w nich przebywających	4	4	4

Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	2	1
Liczba dzieci w nich przebywających	5	9	2
Ogółem rodzin zastępczych	110	107	100
Ogółem dzieci w nich przebywających	160	159	142

Jak wynika z powyższych danych, od 2016 roku zmniejsza się liczba rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Tendencja malejąca wynika między innymi z tego, że część rodzin zastępczych niezawodowych adoptowała umieszczone u nich dzieci. W latach 2016-2018 miały miejsce przysposobienia dzieci w 7 rodzinach zastępczych niezawodowych. Ponadto niektórzy wychowankowie rodzin zastępczych po uzyskaniu pełnoletności opuszczają rodziny zastępcze i usamodzielniają się.

Niemniej nadal istnieje zapotrzebowanie na nowe rodziny zastępcze, dlatego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi również szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych. W 2016 i 2017 roku odbyły się takie szkolenia, natomiast w 2018 roku ze względu na brak osób chętnych do podjęcia funkcji rodziny zastępczej szkolenie się nie odbyło. W celu pozyskania osób gotowych podjąć rolę rodziny zastępczej, PCPR prowadzi szeroką kampanię promocyjną. W drugim półroczu 2019 roku planowane jest przeprowadzenie szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych.

Jednocześnie zauważalna jest potrzeba powstawania rodzin zastępczych zawodowych, w szczególności rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych i rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, co jest podyktowane potrzebą umieszczenia w jednej rodzinie zastępczej większej liczby dzieci (w tym rodzeństwa), a także koniecznością zabezpieczenia dzieci w sytuacjach nagłych i kryzysowych. Obecnie na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego funkcjonuje jedna rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego, w której umieszczane są dzieci i młodzież, głównie interwencyjnie oraz jedna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza, zgodnie z art. 93 ww. ustawy jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej – są umieszczane w niej dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze są prowadzone jako placówki typu:

- socjalizacyjnego – tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
 - interwencyjnego – zadaniem jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, pobyt dziecka nie może trwać dłużej niż 3 miesiące i w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
 - specjalistyczno-terapeutycznego – umieszcza się w nich dzieci:
 - legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności,
 - wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i terapii specjalistycznej,
 - wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych,
 a tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
 - rodzinnego – wychowują się w nich dzieci w różnym wieku, dorastające i usamodzielniające się, umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu i współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny, a w tym samym czasie można umieścić łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej – mogą być umieszczane w niej dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na swój stan zdrowia wymagają specjalistycznej opieki i rehabilitacji, nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, w tym samym czasie nie może przebywać łącznie więcej niż 30 dzieci;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego – umieszcza się w nim dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, w tym samym czasie nie może przebywać łącznie więcej niż 20 dzieci. Pobyt dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

4. Instytucjonalna piecza zastępcza w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

Na terenie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Przyjazny Dom” w Trzciance prowadzona przez Stowarzyszenie „Pomagajmy Dzieciom” w Trzciance;

2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Słoneczny Dom” w Krzyżu Wielkopolskim prowadzona przez Stowarzyszenie na rzecz Dziecka i Rodziny „Słoneczny Dom” w Krzyżu Wielkopolskim.

Według stanu z dnia 31 grudnia 2018 r. w każdej z wyżej wymienionych placówek przebywało po 14 dzieci.

5. Osoby usamodzielniane.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za osobę usamodzielnianą uznaje się osobę, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Osobom usamodzielnianym udziela się następujących form pomocy na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie,

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia,

oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Dla osób opuszczających pieczę zastępczą niewątpliwie dużym problemem jest pozyskanie we własnym zakresie mieszkania czy znalezienie pracy, dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielniania.

W tabelach i na wykresach poniżej szczegółowo przedstawiono liczbę wychowanków, którzy skorzystali z pomocy dla osób usamodzielnianych w latach 2016 - 2018.

Tabela 2. Rodzaje udzielanej pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym rodzinne formy pieczy zastępczej w latach 2016 - 2018

Rodzaje udzielanej pomocy	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Pomoc na kontynuowanie nauki	15	15	26
Pomoc na usamodzielnienie	10	3	9
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	6	8	9
Pomoc na zagospodarowanie	12	3	10

Z rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 i 2017 roku pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało po 15 osób a w roku 2018 liczba osób wzrosła do 26. Duża liczba osób otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki potwierdza fakt opuszczania rodzin zastępczych przez pełnoletnich wychowanków i tym samym zmniejszanie się liczby rodzin zastępczych.

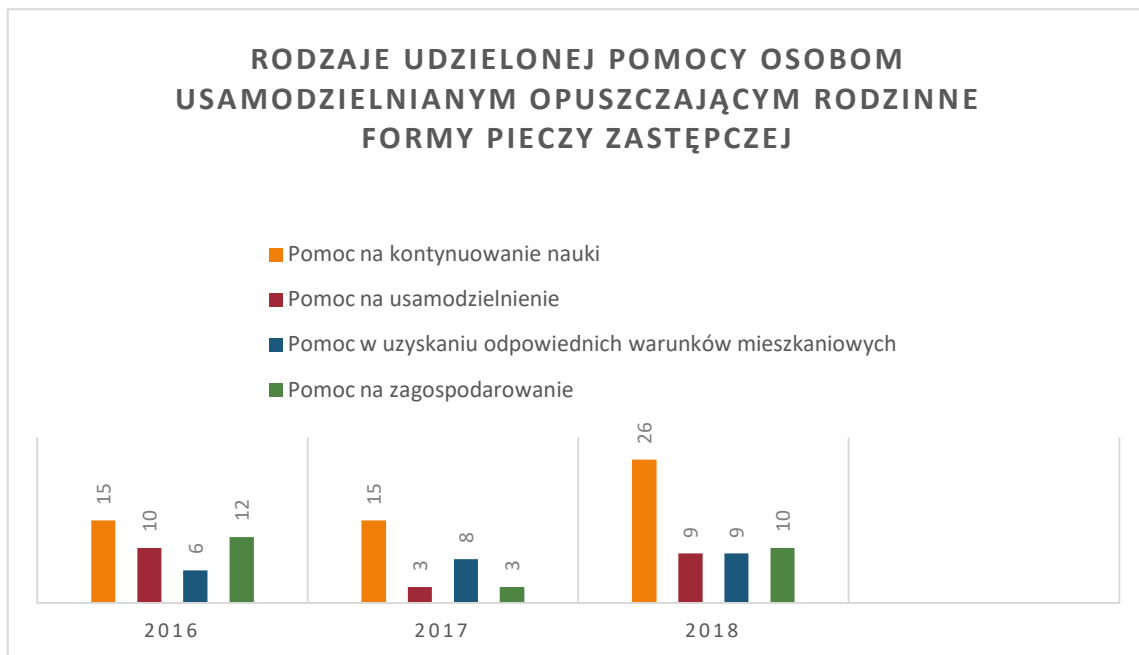
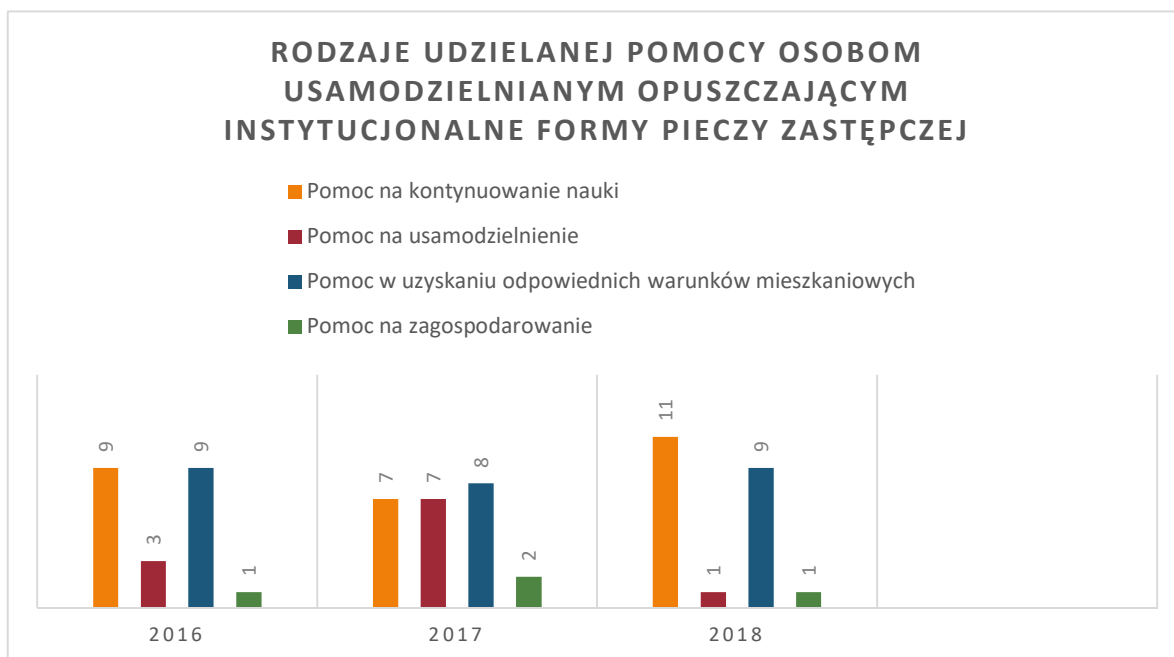

Tabela 3. Rodzaje udzielanej pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym instytucjonalne formy pieczy zastępczej w latach 2016 - 2018

Rodzaje udzielanej pomocy	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Pomoc na kontynuowanie nauki	9	7	11
Pomoc na usamodzielnienie	3	7	1
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	9	8	9
Pomoc na zagospodarowanie	1	2	1

W 2018 roku wśród wychowanków, którzy opuścili instytucjonalną pieczę zastępczą aż 11 osób usamodzielnianych skorzystało z pomocy na kontynuowanie nauki oraz 9 osób – z pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Należy zwrócić uwagę, że korzystanie przez osoby usamodzielniane z pomocy na kontynuowanie nauki oraz pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, znacznie ułatwia wychowankom start w samodzielne, dorosłe życie.

6. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w zastępczych formach opieki.

Liczba mieszkańców powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego w 2017 roku wynosiła 87 570 osób, co w porównaniu do liczby mieszkańców w 2016 roku stanowiło spadek o 315 osób.

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosiła 1 435 osób bezrobotnych, w tym 830 kobiet oraz 469 bezrobotnych długotrwale. W porównaniu do grudnia 2016 r. zmniejszyła się liczba bezrobotnych, bowiem na koniec grudnia 2016 r. zarejestrowanych było 2 273 osób bezrobotnych, w tym 1 258 kobiet oraz 846 długotrwale bezrobotnych.

Tabela 4. Osoby bezrobotne w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim w latach 2016 - 2018

Osoby bezrobotne	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Bezrobotni ogółem	2 273	1 609	1 435
Bezrobotni długotrwale	846	615	469

Bezrobotne kobiety	1 258	949	830
--------------------	-------	-----	-----

Jak wynika z powyższych danych nastąpił znaczny spadek liczby osób bezrobotnych, jednak nadal dużo osób pozostaje bez pracy, a wśród nich przeważającą część stanowią kobiety. Długotrwałe pozostawanie bez pracy w niekorzystny sposób wpływa na jakość życia rodzin dotkniętych bezrobociem. Pogarsza się nie tylko sytuacja materialna i społeczna rodzin, ale również ulega osłabieniu kondycja psychiczna osób dotkniętych tym problemem, co może skutkować zwiększoną ilością zachorowań na różnego rodzaju choroby.

Choroba członka rodziny czy niepełnosprawność występująca w rodzinie wiąże się z dużymi nakładami finansowymi na leczeniu czy rehabilitację. Rodzinom w takiej sytuacji często brakuje pieniędzy na leczenie, zabiegi oraz wykup leków.

W związku z wyżej opisanymi problemami pogorsza się sytuacja materialna rodzin, obniża się jakość życia a ciągły brak pieniędzy często zmusza do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej. Z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego wynika, że najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest ubóstwo i niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego w 2018 roku z powodu ubóstwa udzielono 1 472 świadczeń, z powodu niepełnosprawności – 915 świadczeń, a z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby – 878 świadczeń.

Poniższe tabele przedstawiają najczęstsze powody udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w 2016, 2017 i 2018 roku.

Tabela 5. Powody przyznania rodzinom świadczeń z pomocy społecznej w 2016 roku

Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych z powodu trudnej sytuacji życiowej w 2016 roku				
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
MGOPS Trzcianka	671	483	312	188	52
MOPS Czarnków	198	165	91	96	14
GOPS Czarnków	287	123	131	82	26
GOPS Połajewo	69	36	38	51	11
GOPS Lubasz	91	46	85	107	33

MGOPS Wieleń	240	171	155	158	56
GOPS Drawsko	79	49	65	44	31
MGOPS Krzyż Wlkp.	199	138	100	77	21
Razem	1 834	1 211	977	803	244

W 2016 roku w przeważającej części udzielano pomocy pieniężnej z powodu ubóstwa i bezrobocia, ale równie dużo rodzin korzystało z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę. Dużą liczbę stanowiły również rodziny, które borykały się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 6. Powody przyznania rodzinom świadczeń z pomocy społecznej w 2017 roku

Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych z powodu trudnej sytuacji życiowej w 2017 roku				
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
MGOPS Trzcianka	577	370	304	176	44
MOPS Czarnków	209	160	92	93	16
GOPS Czarnków	267	75	130	107	18
GOPS Połajewo	58	27	41	48	12
GOPS Lubasz	88	32	92	111	36
MGOPS Wieleń	231	160	157	148	43
GOPS Drawsko	53	27	54	41	18
MGOPS Krzyż Wlkp.	183	127	103	110	20
Razem	1 666	978	973	834	207

W 2017 roku w porównaniu do roku poprzedniego, nastąpił prawie 20% spadek liczby udzielonych świadczeń z powodu bezrobocia we wszystkich OPS na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Natomiast nieznacznie, bo prawie o 4% wzrosła liczba wypłaconych świadczeń z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. W pozostałych przypadkach na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego zauważalne są niewielkie spadki liczby wypłaconych świadczeń w porównaniu do roku poprzedniego.

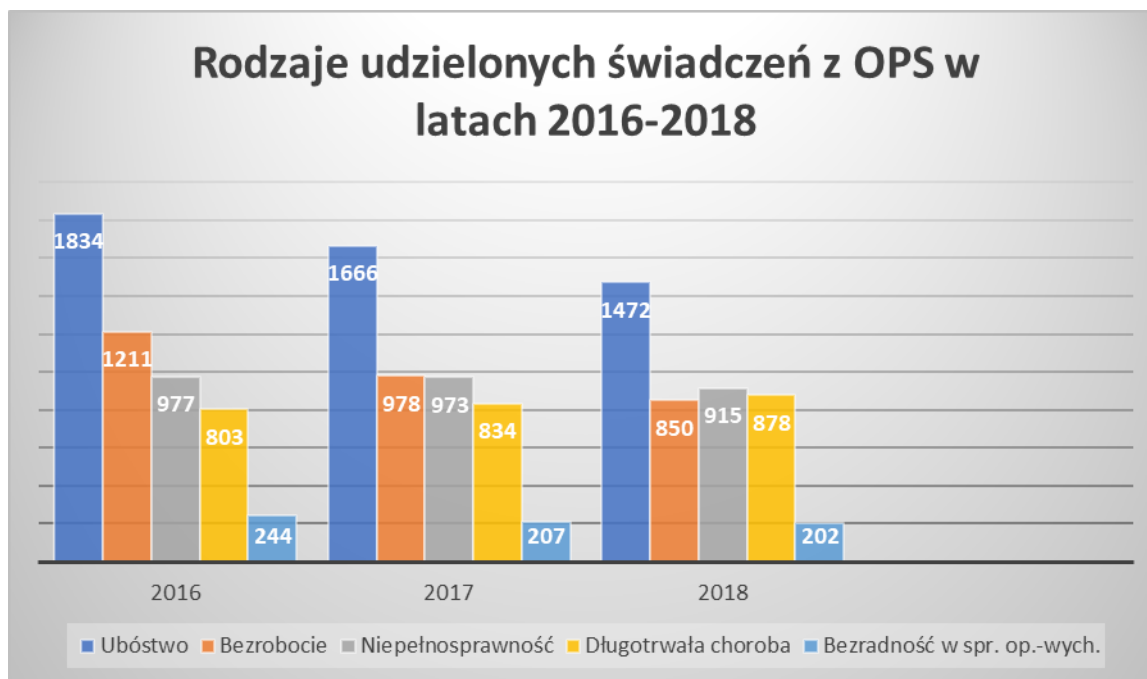
Tabela 7. Powody przyznania rodzinom świadczeń z pomocy społecznej w 2018 roku

Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych z powodu trudnej sytuacji życiowej w 2018 roku				
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
MGOPS Trzcianka	528	335	305	198	45
MOPS Czarnków	185	146	84	96	20
GOPS Czarnków	227	53	118	116	16
GOPS Połajewo	52	18	39	44	8
GOPS Lubasz	93	21	79	108	29
MGOPS Wieleń	192	135	147	177	48
GOPS Drawsko	42	26	42	25	14
MGOPS Krzyż Wlkp.	153	116	101	114	22
Razem	1472	850	915	878	202

W 2018 roku nastąpił natomiast także wzrost liczby wypłaconych świadczeń z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Porównywalnie w 2016 roku z tego tytułu w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim wypłacono łącznie 803 świadczenia a w 2018 roku już 878 świadczeń, czyli prawie o 10 % więcej. Zauważalna jest potrzeba objęcia większym wsparciem a także szukanie rozwiązań pomocowych osobom dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą, w tym w dużej mierze osobom starszym.

Na przełomie lat 2016 - 2018 widać natomiast 17% spadek liczby wypłaconych świadczeń z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych co może być spowodowane świadczeniem przez gminy usług asystenta rodziny.

Poniższy wykres obrazowo przedstawia tendencje malejące oraz rosnące poszczególnych świadczeń.

Niepokojąca jest także liczba udzielonych świadczeń rodzinom z występującym problemem uzależnienia od alkoholu. W 2016 roku na terenie naszego powiatu udzielono z tego tytułu 190 świadczeń, natomiast w roku 2017 już 198 świadczeń. W roku 2018 nastąpił nieznaczny spadek ilości udzielonych świadczeń ww. rodzinom, których było 184. Niemniej jednak od 2014 roku zwiększyła się ilość wypłaconych świadczeń. Problemem jest nie tylko samo nadużywanie alkoholu, ale także niewłaściwe, a wręcz krzywdzące zachowania osób będących pod wpływem alkoholu, jak np. stosowanie przemocy domowej.

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Czarnkowie wynika, że w 2018 roku na terenie całego powiatu przeprowadzono 1046 interwencji domowych, a także założono 125 „Niebieskich Kart” i objęto wsparciem 166 osób pokrzywdzonych przemocą domową. Liczby te zwiększyły się w porównaniu do lat ubiegłych.

Każde zjawisko przemocy domowej może prowadzić do bezpośredniego zagrożenia życia, bądź zdrowia dzieci przebywających w rodzinach dotkniętych przemocą. Pomocą w takich przypadkach może być zwiększenie działań prewencyjnych, większa profilaktyka na rzecz osób dotkniętych przemocą domową czy przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Wszelkie działania mogą nie przynieść zamierzonych rezultatów, jeśli nie ma współpracy rodzin z asystentem rodziny czy chęci do zmiany swojej sytuacji życiowej, co w konsekwencji może doprowadzić do ograniczania władzy rodzicielskiej rodzicom poprzez umieszczenie ich dzieci w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

7. Limit rodzin zastępczych.

Limit rodzin zawodowych wynika z zabezpieczenia finansowego w budżecie powiatu na zawieranie umów, a następnie na wypłatę comiesięcznych wynagrodzeń i ponoszenia innych wydatków.

W roku 2016 została utworzona jedna rodzina zastępcza zawodowa. W 2017 roku nie powstała żadna rodzina zastępcza zawodowa. Natomiast w 2018 roku powstały dwie rodziny zastępcze zawodowe z tym, że jedna z nich została przekształcona z rodziny zastępczej niezawodowej w rodzinę zastępczą zawodową, a druga została przekształcona z rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w rodzinę zastępczą zawodową. Jednocześnie w tym samym roku jedna rodzina zastępcza zawodowa została przekształcona w rodzinę zastępczą niezawodową ze względu na to, że w rodzinie tej pozostała tylko jedna pełnoletnia wychowanka kontynuująca naukę.

W 2019 roku na wniosek rodziny zastępczej została rozwiązana rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Jednocześnie w tym samym roku została utworzona nowa rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego.

W latach 2020 i 2021 planowane jest utworzenie dwóch rodzin zastępczych zawodowych, w tym jednej rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

Tabela 7. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2019 - 2021

Lata	2019	2020	2021
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	8*	9*	10*

*pod warunkiem zabezpieczenia na ten cel w budżecie środków finansowych przeznaczonych na ten cel

Limity te mogą ulec zmianie w związku z wystąpieniem konieczności objęcia opieką większej liczby dzieci.

III. Cele, działania i oczekiwane efekty Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2019 - 2021.

- Cel główny: Stworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju pieczy zastępczej oraz wsparcie rodzinnych form pieczy.**
- Cele szczegółowe:**
 - 1) Efektywna ochrona, profesjonalne wsparcie i pomoc dzieciom w postaci stabilnego, solidnego i rodzinnego środowiska wychowawczego.**
 - 2) Profesjonalne wsparcie rodzinnym formom pieczy zastępczej w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**

- 3) **Organizowanie kompleksowego systemu pieczy zastępczej, poprzez pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do tych form.**
- 4) **Wspieranie i organizowanie pomocy w procesie usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.**
- 5) **Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.**

3. Działania:

- 1) **Cel szczegółowy: Efektywna ochrona, profesjonalne wsparcie i pomoc dzieciom w postaci stabilnego, solidnego i rodzinnego środowiska wychowawczego.**
 - a) Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
 - b) W razie występujących potrzeb pomoc w organizowaniu terapii, poradnictwa, zajęć warsztatowych o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej.
 - c) Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.
 - d) Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną.
 - e) Współpraca z instytucjami zajmującymi się pomocą dzieciom.
 - f) Tworzenie rodzin zastępczych zawodowych, w tym zawodowych specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.
- 2) **Cel szczegółowy: Profesjonalne wsparcie rodzinnym formom pieczy zastępczej w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**
 - a) Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w celu zrealizowania art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.
 - b) Wspieranie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą poprzez udzielanie pomocy pedagogicznej, zwłaszcza w zakresie wychowania i edukacji dzieci ze strony koordynatorów pieczy zastępczej oraz organizowanie cyklicznych szkoleń podnoszących kwalifikacje już funkcjonujących rodzin zastępczych.
 - c) W razie występujących potrzeb, pomoc w uzyskaniu dostępu do specjalistów, w tym pomocy psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej.

- d) Udzielenie pomocy w doposażeniu mieszkań rodzin zastępczych, a także wypłata dodatkowych świadczeń na pokrycie kosztów remontu, utrzymania lokalu.
- e) Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
- f) Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy a w razie potrzeb również pomocy w postaci rodziny pomocowej.
- g) Tworzenie projektów wspierania rozwoju pieczy zastępczej z uwzględnieniem jej specyficznych potrzeb.
- h) Podejmowanie działań na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu osób tworzących rodzinne formy pieczy zastępczej.
- i) Organizowanie Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych.

3) Cel szczegółowy: Organizowanie kompleksowego systemu pieczy zastępczej, poprzez pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do tych form.

- a) Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej.
- b) Dokonywanie procesu kwalifikacji kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.
- c) Organizowanie szkoleń dla kandydatów do wykonywania funkcji związanej z pieczą zastępczą.
- d) Publikacja w mediach informacji przybliżających tematykę rodzicielstwa zastępczego.
- e) Opracowanie i upowszechnianie ulotek i plakatów informacyjnych.

4) Cel szczegółowy: Wspieranie i organizowanie pomocy w procesie usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

- a) Opracowywanie programów usamodzielnienia i nadzór nad ich realizacją.
- b) Pełnienie funkcji opiekunów usamodzielnienia, pomoc w pisaniu i realizowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia.
- c) Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym życiu społecznym, pomoc w kontynuowaniu nauki oraz uzyskaniu kwalifikacji zawodowych.
- d) Udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej.
- e) Pomoc w pozyskaniu mieszkania i zatrudnienia.

5) Cel szczegółowy: Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.

- a) Powierzenie organizacjom pozarządowym, w ramach konkursu, prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych w Trzciance oraz Krzyżu Wlkp.
- b) Rekomendowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.
- c) Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny.
- d) Nawiązywanie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi przy realizacji wspólnych projektów.

4. Oczekiwane efekty realizowanych działań:

- 1) Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
- 2) Wypracowanie metod współpracy z instytucjami w zakresie pomocy dzieciom.
- 3) Poprawa jakości życia dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 4) Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych, w tym zmniejszenie liczby rodzin zagrożonych wypaleniem zawodowym.
- 5) Polepszenie warunków materialno-bytowych dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 6) Zwiększenie świadomości rodziców zastępczych w zakresie zaspokajania potrzeb emocjonalnych dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.
- 7) Usprawnienie procesu usamodzielniania.
- 8) Lepsze funkcjonowanie w życiu osób usamodzielnianych.
- 9) Zwiększenie liczby dzieci zgłaszanych do przysposobienia.
- 10) Udział organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej.
- 11) Zwiększenie świadomości lokalnej odnośnie wartości i znaczenia rodzin zastępczych.

5. Beneficjenci i realizatorzy Programu.

Głównym realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance przy współpracy następujących osób, organizacji i instytucji:

- 1) Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka.
- 2) Dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
- 3) Osoby usamodzielniane.

- 4) Placówki opiekuńczo-wychowawcze.
- 5) Kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.
- 6) Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem.
- 7) Organizacje pozarządowe.
- 8) Poradnie pedagogiczno-psychologiczne.
- 9) Komenda Powiatowa Policji.
- 10) Ośrodki Pomocy Społecznej.
- 11) Sędziowie i kuratorzy rodzinni.
- 12) Inne podmioty działające na rzecz pieczy zastępczej.

6. Źródła finansowania Programu.

Źródłem finansowania zadań Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2019 - 2021 są środki finansowe:

- z budżetu Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego;
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- z budżetów powiatowych (zgodnie z art. 191 ust. 1 i ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej);
- z budżetów samorządów gminnych (zgodnie z art. 191 ust. 9 ww. ustawy);
- z odpłatności rodziców biologicznych;
- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego;
- ze środków organizacji pozarządowych;
- ze środków innych programów i grantów.

7. Monitoring i ewaluacja Programu.

Monitoring prowadzi będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance, zbierając informacje od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu na temat podjętych działań, ich realizacji, skuteczności. Po zakończeniu każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu przekazywane będzie Radzie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego.

Ewaluacja będzie polegała na sprawdzeniu skuteczności podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych efektów.

Program będzie podlegał weryfikacji i w miarę potrzeb może ulegać zmianom.

